

Mit hoz Fico győzelme Szlovákiában?

Bevezetés

Előrehozott választást tartottak 2023. szeptember 30-án Szlovákiában. A voksolás győztese a populista-szociáldemokrata SMER-SD és vezetője, Robert Fico. Hárompárti, Smer-Hlas-SNS-kormánykoalíció várható Szlovákiában, azonban kérdéses, hogy mennyi fog megvalósulni a Fico által beharangozott külpolitikai irányváltásból. A szlovákiai magyarok egységpártja, a Szövetség ezúttal sem jutott be a parlamentbe, ami újratervezésre készítheti a pártot.

A választás eredménye

A parlamenti választás győztese Robert Fico és a Smer-SD, a párt a szavazatok 22,94%-át szerezte meg, amivel 42 képviselői helyet szerzett a 150 fős szlovák parlamentben.¹ A második helyen a Progresszív Szlovákia (PS) végzett 17,96%-kal, és 32 mandátumot szerzett. A Smerből korábban kivált, Peter Pellegrini vezette Hlas-SD (14,7%) lett a harmadik, 27 mandátummal. Bejutott a parlamentbe az Igor Matovič által vezetett választási szövetség, az OĽaNO és barátai (8,89%) is, amely 16 mandátumhoz jutott a parlamentben. A kereszténydemokrata KDH-nak a szavazatok 6,82%-ával 12 képviselője lesz a parlamentben, a piacpárti SaS-nek (6,32%) 11. A Szlovák Nemzeti Párt (SNS) 5,62%-os részesedéssel is bejutott a parlamentbe, tíz mandátumot szerzett.

A választás egyik nagy vesztese a szélsőjobboldali Republika, amelyet noha az elmúlt években folyamatosan parlamentbe mértek a különböző közvéleménykutató társaságok, a választás napján éppen a bejutási küszöb alatt maradt. Szintén nagyot bukott Boris Kollár eddigi házelnök pártja, a Család vagyunk (Sme Rodina), amely a 3%-os, állami normatív támogatást jelentő határt sem érte el, csakis úgy, ahogy az Eduard Heger miniszterelnök vezette Demokraták (Demokrati) sem.

¹ Volbysr 2023.

Magyar szempontból is kudarccal ért véget a voksolás, ugyanis a szlovákiai magyarok egységpártja, a Szövetség 4,38%-os részesedéssel szintén a bejutási küszöb alatt maradt, vagyis 2010 óta, tehát 13 év alatt ez immár ötödik alkalommal történik meg az etnikai magyar párttal. Habár a Szövetség több mint 130 ezer szavazatot szerzett, 20 ezerrel többet, mint három éve a Magyar Közösségi Összefogás, a Szlovákiában rendkívül magasnak számító 68,51%-os részvételi arány miatt ez az eredmény is kevésnek bizonyult.

Míg Pozsonyban és környékén, valamint Kassán a progresszívek győzedelmeskedtek, az ország nagy részében Fico győzött, csak néhány járásban tudott győzni egyéb párt (a déli régió három járásában a Szövetség, északon a KDH, illetve az OĽaNO és a Hlas).

A kormányalakítás és a külpolitikai irányváltás esélye

Az már a választás előtt is látszott, hogy Peter Pellegrini és a Hlas lehet a királycsináló, ezt pedig a választási eredmények is igazolták.² A megszerzett mandátumok számából, a politikai logikából és az egyes pártok választási kampányban tett ígéreteiből kitűnik, hogy a szlovák parlamentben a kormányalakításhoz biztosítandó 76 mandátumos többséghez alapvetően két út vezet: egyrészt egy Smer–Hlas–SNS baloldali-populista koalíció, másrészt egy PS–Hlas–SaS–KDH liberális-konzervatív koalíció.

Utóbbinak meglehetősen kicsi az esélye, hiszen a progresszívek és az ultrakonzervatív kereszténydemokraták együttműködése nehezen elképzelhető, az OĽaNO pedig szintén nem tűnik életszerű lehetőségnek, hiszen Igor Matovič jelenleg az ország legelutasítottabb politikusa, amiért ő maga is sokat dolgozott az elmúlt három év „káoszkormányzása” alatt. Szintén nehezen elképzelhető az együttműködés az OĽaNO és az SaS között, hiszen ezen pártok vezetői közti viszály okozta elsősorban az elmúlt három év permanens kormányválságát.³ A PS–Hlas–SAS/OĽaNO trojkának pedig nem lenne meg a parlamenti többsége. Ráadásul egy ilyen kormányt vélhetően maga Pellegrini sem szeretne.

Másik oldalon a Smer–Hlas–SNS-koalíciónak annál nagyobb az esélye. A KDH korábban kizárta az együttműködést a Smerrel, de nincs is szüksége Ficónak a KDH-ra, a szlovák nemzetiek ugyanis vélhetően sokkal olcsóbban adják majd

² TERNOVÁČZ 2023.

³ TÁRNOK 2022a.

a kormánytagságukat.⁴ A parlamentbe éppen visszajutó KDH ráadásul többet veszíthetne egy ilyen kormányba való belépéssel, mint amit nyerne vele. Meg kell jegyezni továbbá, hogy a Smer–Hlas–SNS–KDH-koalíciónak alkotmányozó többsége lehetne a szlovák parlamentben, azonban Fico szerint nincsenek ilyen terveik, a 79-80 mandátumos parlamenti többség pedig kellően stabil lehet politikai szempontból.⁵

Természetesen ez a koalíció sem jöhet létre a Hlas és Peter Pellegrini nélkül, ez pedig sajátosan erős pozícióba helyezi Pellegrinit, aki akár még kormányfői posztot is kérhet magának a kormánytagságért cserébe. Október 1-jei sajtótájékoztatóján Fico maga is utalt arra: nem biztos, hogy ő lesz a kormányfő.⁶

Szlovákia jövőbeli külpolitikai irányultsága, ami a kampány egyik meghatározó témája volt, nagyban függ attól, hogy milyen kormánykoalíció áll fel, milyen feltételek szerint. Peter Pellegrini már többször elköteleződött a nyugati és transzatlanti kapcsolatok fenntartása mellett, korábban ő volt „Fico nyugatos arca”, valamint a választási kampányban határozottan kizárta az együttműködést a NATO-tagságról népszavazást kezdeményezni szándékozó Republikával (akik végül nem jutottak be a parlamentbe).⁷ Ezzel szemben Fico éppen a nyugatellenes és oroszbarát kommunikációjának köszönheti a választási sikerét, aminek megfelelően Fico a kampányban jelentős külpolitikai irányváltást helyezett kilátásba.⁸ Kérdéses azonban, hogy ebből a programból részben a koalíciós kompromisszumok, részben pedig Fico politikai karaktere miatt mennyi fog megvalósulni. A választást követő első sajtótájékoztatóján Fico már nyugalomra intett, és leszögezte, hogy Szlovákia külpolitikai irányultsága nem fog megváltozni.⁹

Zuzana Čaputová államfő hétfőn kérte fel kormányalakításra a választást megnyerő Robert Ficót, akinek két hete van a tárgyalások lefolytatására.¹⁰

A Smer–Hlas–SNS-kormány hozhat viszonylagos stabilitást, amit a választók is különösen sokra értékelhetnek az elmúlt három év „káoszkormányzását” követően, azonban ezzel a kormánnyal lényegében a 2020 előtt „maffiakormányzás” térne vissza. 2016 és 2020 között szintén (az akkor még egységes) Smer és SNS irányította az országot, akkor még a Most–Híddal kiegészülve,

⁴ RUSNÁKOVÁ 2023.

⁵ Tlačová beseda strany Smer po voľbách 2023.

⁶ Tlačová beseda strany Smer po voľbách 2023.

⁷ Körkép 2023.

⁸ TÁRNOK 2023.

⁹ Tlačová beseda strany Smer po voľbách 2023; Parameter 2023.

¹⁰ BUGÁR 2023.

amely párt időközben gyakorlatilag megszűnt létezni, nem kis részben azért, mert a választók megbüntették a párt politikusait az e kormányban való szerepvállalásuk miatt. E kormány ciklusának félideje előtt kényszerült lemondani a kormányfői posztról Robert Fico, és átadni azt Peter Pellegrininek, miután belebukott a 2018-as újságíró-gyilkosság után kirobbant tüntetéshullámba.¹¹ E kormány elszámoltatására esküdött fel Igor Matovič,¹² és jutott hatalomhoz 2020-ban,¹³ hogy a kormányzásba ő is belebukjon, csak éppen más okból; az elmúlt három évet a folyamatos kormányválságok határozták meg, ami végül oda vezetett, hogy 2023. szeptember 30-án újra Robert Fico pártja nyerte meg a választást.

A választás eredménye magyar szempontból – merre tovább, felvidéki magyarok?

Magyar szempontból a választás eredménye összességében mindenképpen kudarc. 2020-ban, miután sem az etnikai alapon szervezett Magyar Községi Összefogás, sem az interetnikus Most–Híd nem jutott be a szlovák parlamentbe, a szlovákiai magyar politikusok 2021-ben hosszas tárgyalások után életre hívták a szlovákiai magyarság második egységpártját, a Szövetséget (az első ilyen egységpárt az 1998-ban létrejött Magyar Koalíció Pártja volt). A magyar politikai egység ugyanakkor nem volt teljes, hiszen abból már a kezdetektől kimarad a Simon Zsolt vezette Magyar Fórum (ők végül szlovák pártokkal indultak egy választási pártban), a rejtélyes politikai üstökösnek tekintett Gyimesi Györgynek a Szövetség választási listájára érkezése után pedig a Most–Híd platform vezetői kiléptek az egységpártból, és Mikuláš Dzurinda korábbi kormányfővel közösen Kékek–Híd néven (Modrí–Most) indultak egy választási pártban.¹⁴ Utóbbi két formáció kudarcra már a közvélemény-kutatások alapján is előrelátható volt, azonban annak mértéke a politikai elemzőket is meglepte: a Kékek–Híd 0,26%-ot (7935 szavazat), a Magyar Fórum vezette választási párt pedig csupán 0,11%-ot (3486 szavazat) szerzett.

Ezzel a súlyos vereséggel lényegében az interetnikus, szlovák–magyar párt ideája szűnt meg létezni (legalábbis egy időre). Az etnikai magyar párt,

¹¹ Infostart 2018.

¹² TÁRNOK 2020.

¹³ TÁRNOK 2022b.

¹⁴ ABLONCZY 2023.

a Szövetség számára – amely regionálisan kellően stabilnak és jól beágyazottnak tekinthető, a déli régiókban sok polgármestere, helyi és megyei képviselője van – a választói közöny mellett a legnagyobb kihívás továbbra sem az interetnikus párt, hanem maguk a szlovák pártok, amelyekre a magyarok is előszeretettel szavaznak (különösen igaz ez a PS-re, amely az utolsó közvélemény-kutatások alapján esélyesnek tűnt arra, hogy megszorongassa vagy akár megakadályozza Fico visszatérését a hatalomba, ezt pedig vélhetően sok magyar választó is támogatta szavazatával). A választási kudarchoz az is hozzájárult, hogy a magyarlakta régiókban a választási részvétel elmaradt az országos átlagtól, továbbá hogy a szlovákiai magyarság bástyáiban a Szövetségnek nem sikerült kellően jó eredményt elérnie (a felvidéki magyarság fővárosának tekinthető Komáromban például a választáson részt vevőknek csupán egyharmada szavazott a magyar egységpártra).

Már a választás másnapján vita bontakozott ki a Szövetség politikusai között arról, hogy az etnikai magyar párt parlamenti választáson sorozatban immár ötödik alkalommal elszenvedett kudarc (2010, 2012, 2016, 2020, 2023) az országos alapon szervezett, etnikai alapú politizálás végét jelenti, vagy a Szövetséget kötelezi a több mint 130 ezer választó akarata, és a pártnak folytatnia kell a megkezdett munkát.

2024 tavaszán kétkörös közvetlen államfőválasztást tartanak Szlovákiában, 2024. június 8-án pedig európai parlamenti választásra kerül sor az országban, ahol a szlovákiai magyaroknak 2019 óta szintén nincs képviseletük.

2023. október 2.

Felhasznált irodalom

- ABLONCZY Bálint (2023): A rejtélyes üstökös – miatta szakadt a szlovákiai magyar egységpárt. *Valaszonline.hu*, 2023. augusztus 1. Online: www.valaszonline.hu/2023/08/01/gyimesi-gyorgy-szlovkai-magyarsag-szovetseg-matovic-fico-politika-portre/
- BUGÁR, Anna (2023): Fico két hetet kapott a kormányalakításra. *Ujszo.com*, 2023. október 2. Online: <https://ujsozso.com/kozelet/fico-ket-hetet-kapott-a-kormanyalakitasra>
- Infostart (2023): Lemondott Robert Fico. *Infostart.hu*, 2018. március 15. Online: <https://infostart.hu/kulfold/2018/03/15/lemondott-robert-fico>
- Körkép (2023): Pellegrini kimondta: Nem lesz Smer–Hlas–Republika-kormány *Korkep.sk*, 2023. szeptember 20. Online: <https://korkep.sk/cikkek/belfold/2023/09/20/pellegrini-kimondta-nem-lesz-smer-hlas-republika-kormany/>
- Paraméter (2023): Fico: Nem változik az ország külpolitikai irányultsága. *Parameter.sk*, 2023. október 1. Online: <https://parameter.sk/fico-nem-valtozik-az-oroszag-kulpolitikai-iranyultsaga>

- RUSNÁKOVÁ, Veronika (2023): Majerský vylúčil Smer z povolebnej spolupráce. Stojíme si za tým, tvrdí predseda KDH. *Sita.sk*, 2023. október 1. Online: <https://sita.sk/majersky-vylucil-smer-z-povolebnej-spoluprace-stojime-si-za-tym-tvrdi-predseda-kdh/>
- TÁRNOK Balázs (2020): Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre? *EUSTRAT Szakpolitikai Figyelő* 6.2/2020., 2020. március 19. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/document/eski-uni-nke-hu/0319TB.pdf>
- TÁRNOK Balázs (2022a): Kormányváltás Szlovákiában. *Ludovika.hu*, 2022. augusztus 24. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/08/24/kormanyvalsag-szlovakia-ban/
- TÁRNOK Balázs (2022b): Szlovák kormányválság – jön az utolsó felvonás? *Eustrat.uni-nke.hu*, 2022. december 14. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2022/12/13/szlovak-kormanyvalsag-jon-az-utolso-felvonas>
- TÁRNOK Balázs (2023): Szemben a szlovák és a nyugati fősodorral. *Ludovika.hu*, 2023. szeptember 19. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/09/19/szemb-a-szlovak-es-a-nyugati-fosodorral/
- TERNÓVÁČZ, Áron (2023): Szlovákia választ: kormányalakító erő lehet a felvidéki magyar párt? *Magyarnemzet.hu*, 2023. szeptember 30. Online: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2023/09/szlovakia-valaszt-kormanyalakito-ero-lehet-a-felvideki-magyar-part>
- Tlačová beseda strany Smer po voľbách. *Noviny.sk*, 2023. október 1. Online: https://joj24.noviny.sk/tlacove-besedy/840519-tlacova-beseda-strany-smer-po-volbach?fbclid=IwAR14zWh-lrbWztM-RxBQXfKsO4oqnpCMVKtAWv8rSmVShZRimxKLenO_sZcY
- Volbysr (2023): *Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2023*. Online: www.volbysr.sk/sk/vysledky_hlasovania_strany.html